

**UDRUŽENJE "RESURSNI AARHUS CENTAR U BIH"
("AARHUS CENTAR U BIH")**

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2024. GODINU

➤ SKUPŠTINI UDRUŽENJA

Sarajevo, april 2025. godine

I. Općenito o Aarhus centru u BiH

Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti i pristupu pravdi u pitanjima okoliša – Aarhuska konvencija predstavlja međunarodni pravni okvir u području zaštite okoliša. Ovim dokumentom utvrđuju se prava u vezi zaštite okoliša, formiranjem veze između odgovornosti javnih organa i zaštite okoliša, jer je usmjerena na demokratsku saradnju javnosti s javnim organima na način da se uvodi novi postupak sudjelovanja javnosti u dogovaranju i sprovedbi međunarodnih sporazuma.

Bosna i Hercegovina Aarhusku konvenciju je ratificirala 2008. godine, što predstavlja pozitivan napredak u naporima da se harmonizira domaća legislativa sa EU *acquis communautaire*om. Ova Konvencija široko definira obaveze svih javnih upravnih organa u zemljama potpisnicama, a činom ratifikacije u BiH nametnuta je obaveza svim nivoima administracije da uspostave mehanizme za njeno sprovođenje. Međutim, administrativni kapaciteti svih segmenata i nivoa javne uprave u BiH su nedovoljni za dosljednu primjenu Konvencije. Svrha postojanja Aarhus centra je da educiranjem ciljnih skupina i u suradnji sa nadležnim institucijama unaprijede procese informiranja javnosti; njihovog uključivanja u donošenje odluka i pristupa pravdi u pitanjima zaštite okoliša te na taj način doprinose u primjeni Aarhuske konvencije u BiH.

Aarhus centar je prvobitno osnovan u sklopu projekta OSCE-a, u saradnji Grada Sarajevo i OSCEa, u maju 2012. godine. Početkom 2013. godine ovaj Centar je registriran kao samostalna nevladina organizacija pod nazivom Udruženje "Resursni Aarhus centar u BiH" (skraćeno "Aarhus centar u BiH").

Udruženje "Aarhus centar u BiH" ispunjava svoju misiju tako što:

- ✓ pomaže organima vlasti da ispunjavaju obaveze i dužnosti navedene u Aarhuskoj Konvenciji;
- ✓ promovira uvođenje propisa i metoda usmjerenih na omogućavanje pristupa informacijama, učešće javnosti i pristup pravosuđu u oblasti okoliša;
- ✓ predstavlja most između državnih organa, civilnog društva, privrede i javnosti;
- ✓ podstiče primjenu Konvencije tako što razvija svijest i sposobnosti zainteresiranih strana;
- ✓ služi široj zajednici pružajući joj usluge iz svog polja djelovanja; i sl.

II. Aktivnosti Udruženja "Aarhus centar u BiH" (AC SA) u 2024. godini:

U 2024. godini Aarhus centar Sarajevo je implementirao trinaest (13) projekta, pet (5) su još uvijek u toku, te mnoštvo dugih aktivnosti usmjerenih na unapređenje okoliša i vladavine prava u Bosni i Hercegovini.

• Misli o prirodi! Eko HUB Sarajevo

Realizacija projekta Misli o prirodi!-Eko HUB Sarajevo je započela u junu 2020. godine. Projekat je trajao do 31.07.2022. godine. Donator je Švedska a implementator Centar za promociju civilnog društva (CPCD). Međutim, došlo je do produženja projekta do 31.03.2024. iz dvije faze, i to prava faza od 1.9.2022. do 1.12.2022. sa donacijom u iznosu od 7.000 KM, te druga faza od 1.12.2022. do 31.03.2024. u iznosu od 55.000 KM. U prvoj fazi produžetka, samo nastavili na aktivnostima prvobitnog projekta i djelovanje na lokalnom nivou. Međutim, u drugoj fazi, donator je dozvolio djelovanje Eko HUB-a Sarajevo na području cijele teritorije BiH.

U drugoj fazi, ključno postignuće je da je Eko HUB Sarajevo kreirao i zagovarao usvajanje **Nacrta Zakona o građanskoj inicijativi i zaštiti građana i aktivista na nivou Federacije BiH.**

- **Stop prljavoj energiji – budućnost je obnovljiva**

Sa realizacijom projekta koji finansira ECF smo počeli u junu 2024. godine koji će trajati do 31.maja 2025. godine. Udruga "Aarhus centar u BiH" imao je za cilj da izvrši pritisak na vlasti i Elektroprivredu BiH da poštuju zakonske obaveze ali i izdate dozvole za rad postojeće deponije šljake i pepela "Jezero II" TE Tuzla, kao i za zatvaranje deponije šljake i pepela Plane I i Divkovići I i II (tj. ispravna sanacija lokacije za odlaganje pepela, pravilno prečišćavanje vode koja se koristi za transport pepela, itd.). Ovo će dovesti do povećanja operativnih troškova postojećih termoelektrana za ugalj i time smanjiti jaz između cijena električne energije proizvedene od uglja i električne energije iz obnovljivih izvora. Također, u sklopu projekta je cilj i konkulzivno zaustavljanje projekta gradnje Bloka 7 TE Tuzla budući da je isti potpuno neisplativ za Bosnu i Hercegovinu sa čim su vlasti jako dobro upoznate. Energetska budućnost BiH treba da bude u obnovljivim izvorima energije, a ne izgradnja novih termoblokova. Za realizaciju pomenutih ciljeva, do sada smo uputili niz pravnih podnesaka. Također, u sklopu ovog projekta Aarhus centar Sarajevo učestvovao je u postupku učešća javnosti pri donošenju odluka. Projekat se realizira uz podršku Evropskog klimatskog fonda. **Ukupni budžet projekta je: 52.500 EUR.**

- **Prekini lanac korupcije: "Zaštitimo naše šume!" – Faza I i početak Faze II**

Aarhus centar je dana 24.10.2022. godine započeo sa realizacijom projekta "Zaštitimo naše šume" sa ciljem zagovaranja usvajanja Zakona o šumama FBiH ali i pružanja pravne podrške lokalnim grupama ljudi koji pružaju otpor ilegalnoj sječi. Finansirao ga je USAiD, implementiraju Centri civilnih inicijativa (CCI), a Aarhus centar u BiH je dobio grant **u iznosu od 50.000\$**. Implementacija ovog projekta je trajala do 24.10.2023. godine. Međutim, došlo je do implementacije i **druge faze** ovog projekta od novembra 2023., za što je od istog donatora obezbijeđen grant u iznosu od **40.000\$** za period trajanja od 16.11.2023. do 16.07.2024. godine. Kroz projekat su definisani opšti i specifični ciljevi kako slijedi:

Opšti cilj: Doprinijeti smanjenju korupcije u okolišnom sektoru u Bosni i Hercegovini, posebno u kontekstu realizacije spriječavanja ilegalne sječe i uništavanje šuma u FBiH.

Specifični ciljevi: Sprovođenje specifičnih antikoruptivnih akcija, podržavanjem građanskih akcija, zagovaračkih kampanja i inicijativa u borbi protiv korupcije u sektoru šuma u BiH. Da bi se realizirali pomenuti ciljevi kao i predviđeni rezultati planirane su sljedeće krucijalne aktivnosti:

1. Izvršiti pritisak na donosiocje odluka za usvajanje Novog Zakona o šumama u Federaciji BiH i nastaviti zagovarački kampanju.
2. Podržati građanski aktivizam i lokalne inicijative u tri konkretna slučaja borbe protiv korupcije u odnosu na zaštitu šuma.
3. Uspostavljanje saradnje sa drugim parterima podržanim unutar programa ACFC (ali i šire) koji se bave smanjenjem korupcije i zloupotreba u upravljanju i eksploataciji šuma.

- **Zaštitite naše rijeke**

Aarhus centar u BiH započeo je sa implementacijom projekta u martu 2024. godine, a završio je krajem avgusta 2024. godine, s ciljem pružanja pravne podrške i podrške kampanje lokalnim grupama ljudi koji se opiru izgradnji malih hidroelektrana na netaknutim rijekama. Projekat je finansirao USAID, a implementirali Centri civilnih inicijativa (CCI), a Aarhus centar u BiH dobio je grant u iznosu od **10.000 dolara**.

- **Prvi bazni/core grant za Udruženje**

Udruženje je po prvi put dobilo priliku za bazni/core grant u iznosu od **cc 80.000\$** za period od **dvije godine** i to od 31.08.2023. do 31.08.2025. godine od strane Rockefeller Brothers Fund, SAD. Kao što ime sugerira, primarni cilj granta je osnažiti Udruženje i pružiti mogućnost uposlenja novog osoblja, a što se i desilo, kao rezultat ovog granta, na osnovu kojeg smo mogli obezbijediti uposlenje PR asistenta/ice. Pored toga, cilj granta je i osnažiti svakodnevne aktivnosti Udruženja, kroz posebno predložene projektne aktivnosti. Ciljevi projekta za svaku godinu implementacije:

Opšti cilj: Osnažiti lokalne grupe otpora da spriječe ekološki štetne i/ili ilegalne projekte.

Specifični cilj: Kontinuirano pružanje pravne pomoći aktivistima širom Bosne i Hercegovine u cilju zaustavljanja ili usporavanja projekata koji su štetni po okolinu i/ili nelegalni.

Rezultati

R1: Pružanje pravne pomoći u vidu pripreme raznih pravnih podnesaka za najmanje deset (10) lokalnih grupa ili aktivista (ovo uključuje tužbe, zahtjeve, žalbe, prijedloge itd.).

R2: Pripremljenje kampanje za najmanje tri (3) nove lokalne grupe ekološkog otpora, koje žele ili zaustave ekološki štetan i/ili ilegalni projekat, ili samo žele adekvatno promovirati zaštitu lokalne sredine.

- **GGF- Autoput**

Udruženje je započelo sa implementacijom projekta 1.5.2023. a koji je trajao do 1.5.2024. Donator je Global Greengrants Fund, UK/Europa, koji je Udruženju dao grant u iznosu od **cc 5.000,00\$**. Cilj projekta je pratiti uticaj izgradnje autoputa Koridora Vc na okoliš, naročito na područje Hercegovine, sa aspekta poštivanja ekoloških zakona i standarda te pokretanje pravnih postupaka u slučaju da dođe do kršenja zakona. Do sada je uočen problematičan aspekt nastojanja izgradnje autoputa Koridora Vc kroz plodne doline i ravnice kraj rijeke Neretve, naročito u Delti rijeke Neretve i u blizini rijeke Bune. Pokrenuti su već pravni postupci i upućene dvije tužbe prema nadležnom sudu.

- **Međuvjerski dijalog na Zapadnom Balkanu o klimatskim promjenama**

Prema nedavnom istraživanju, vjerske zajednice u BiH uživaju najveći stepen društvenog povjerenja. S obzirom na visok procenat odobrenja vjeronauke među roditeljima i učenicima, što pokazuju ankete i studije, uključujući postojeće zakonodavstvo i međunarodne sporazume sa Vatikanom, Srpskom pravoslavnom crkvom, kao i Islamskom zajednicom, jasno je da vjeronauka igra važnu pozitivnu i transformativnu ulogu. S obzirom na ulogu koju vjera i vjeronauka igraju u bosanskohercegovačkom društvu, cilj nam je bio da uključimo ekologiju u izuzetno snažne vjerske poruke i tako je prenijeti na mlađe generacije.

Tokom projekta "Međuvjerski dijalog na Zapadnom Balkanu o klimatskim promjenama" Aarhus centar je organizovao dva takmičenja za učenike osnovnih i srednjih škola o zaštiti okoliša i

klimatskim promjenama. Projekt je traja od 01.01.2023. do 29.02.2024. Ukupna vrijednost granta za Aarhus centar u BiH je 11.000,00 EUR.

- **AarhusGreenNet**

Projekat je počeo u februaru 2024. godine, a trajaće do 31. jula 2026. Donator je Evropska komisija. Nositelj projekta je Aarhus centar u BiH, sa četiri partnera: Centrom za životnu sredinu, Banja Luka, Centrom za ekologiju i energiju Tuzla, Eko Forumom Zenica i Udrženjem Dinarica, Mostar. Ukupan iznos granta je 507.258,00 eura odnosno 992.110,414 KM, od čega 442.404,00 eura odnosno 856.267,01 KM, treba finansirati Evropska komisija, a ostatak trebaju sufinansirati partneri na projektu.

159.904 eura, odnosno 312.745,03 KM, ukupno je iznos za Aarhus centar u BiH na projektu za period od 30 mjeseci, od čega bi Aarhus centar u BiH trebao obezbijediti ukupno kroz druge izvore finansiranja iznos od 19.998 eura, tj. 39.112,68 KM.

Za 2024. godinu (do februara 2025.) Aarhus centar u BiH dobio je ukupno 49.641,33 eura, odnosno **97.090 KM**.

- **Dragulji prirode-Transition**

Udruženje "Aarhus centar u BiH" je započeo sa realizacijom projekta „Dragulji prirode“ uz podršku NVO Arnika iz Češke, Centra za životnu sredinu i Centra Stjepan Bolkey, a sve uz finansijsku podršku Češke Republike. Projekat se implementira u periodu od 1.1.2023.-31.12.2025. Cilj projekta je iniciranje proglašenja novih zaštićenih područja u BiH. Ukupna vrijednost granta za Aarhus centar u BiH je 28.800 KM.

- **Zeleni koridor Vc. Bankwatch**

Udruženje "Aarhus centar u BiH" je započeo sa realizacijom projekta "Zeleni koridor Vc" uz finansijsku podršku NVO Bankwatch. Projekat je trajao od 1.10.2024.-31.12.2024. godine sa ukupnim grantom od 5.867,49 KM. Cilj projekta je pružanje podrške lokalnim zajednicama koje su ugrožene izgradnjom autoputa.

- **Stop izgradnji kamenoloma u Kupresu- Balkanski evropski fond**

Udruženje "Aarhus centar u BiH" je započeo sa realizacijom projekta "Stop izgradnji kamenoloma u Kupresu" kojeg je finansirao BEF u periodu od 1.10.2024.-10.12.2024. sa grantom u iznosu od 9.779,15 KM. Cilj projekta je bio vođenje kampanje i pružanje pravne podrške grupi građana iz Kupresa u borbi protiv postrojenja za proizvodnju magnezija.

- **Solar za vjerske objekte**

Cilj projekta je smanjenje štetnog lokalnog onečišćenja, smanjenje siromaštva povezanog s energijom i povećanje svijesti o klimatskim promjenama i njihovim štetnim posljedicama na lokalnoj i globalnoj razini.

- pokazati uštedu energije iz obnovljivih izvora energije za vjerske objekte u Srbiji i Bosni i Hercegovini. Cilj nam je izraditi studije izvedivosti/tehničku dokumentaciju za ukupno 12 objekata

za postavljanje solarnih panela (PV) u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kako bi bili primjer dobre prakse za vjernike. Tokom projekta također ćemo im pomoći u prikupljanju sredstava na drugim mjestima ili državne potpore za stvarno opremanje i provedbu pilota.

- poticati energetska siromašna kućanstva (vjernike) na provođenje mjera energetske učinkovitosti i korištenje mogućnosti mjera uštede energije i obnovljive (solarna energija i dizalice topline) energije i za to koristiti državne/lokalne subvencije.

Projekat se implementirao u periodu od 1.12.2023.-30.11.2024. Ukupna vrijednost granta za Aarhus centar u BiH je 11.100,00 EUR. Projekat se realizira uz podršku Evropskog klimatskog fonda.

- **REHEATEAST – Izgradnja lokalnih partnerstava za smanjenje potražnje za fosilnom energijom u sustavima daljinskog grijanja u regiji Istočnog Dunava**

Cilj projekta je smanjiti potražnju za fosilnom energijom u sustavima daljinskog grijanja i integrirati obnovljivu energiju i otpadnu toplinu. Cilj REHEATEAST-a je to olakšati poticanjem međusektorske suradnje više dionika razvojem, testiranjem i širenjem primjenjivih rješenja koja podržavaju javno – privatnu suradnju i provedbu velikih programa obnove zgrada i sustava daljinskog grijanja. Transnacionalna suradnja omogućuje prilagodbu postojećih dobrih praksi u sličnom kontekstu, kao i zajednički razvoj prilagodljivih modela suradnje i optimizacije, posebno u pogledu integracije mogućnosti standardizacije, certifikacije i zelene nabave, sa svim relevantnim dionicima uključujući (predstavnik vlasti, potrošače, finansijske institucije, komunalna poduzeća, medije, dobavljače tehnologije i građevinske tvrtke). Razvijeni modeli će se testirati u pilot aktivnostima. REHEATEAST će formulirati preporuke politika za rješavanje izazova sustava daljinskog grijanja u regiji istočnog Dunava i šire.

Projekat se implementira u periodu od 01.01.2024-30.06.2026. Ukupna vrijednost granta za Aarhus centar u BiH je **145.800,00 EUR**. Projekat se realizira uz podršku Interreg programa za dunavsku regiju koji sufinancira Evropska unija.

III. Ostale aktivnosti

U 2024. godini Aarhus centar Sarajevo aplicirao je sa osam (8) projektnih prijedloga od kojih su šest (6) odobrena.

U 2024. godini imali smo sljedeću medijsku pokrivenost:

Dali smo više od 250 izjava (za tv kuće, radio i printani mediji) od toga:

- TV kuće 60
- Radio 30
- Printani mediji 130

Objavili:

- Preko 160 web članaka
- 500 galerija fotografija
- 18 youtube videa

O nama su snimili emisije na BHR1, te BHTV u okviru emisije Ekologika, RTVFBiH, TVSA kao i inostranim Al Jazeera, Deutsche Welle i sl. O našim aktivnostima tokom 2024. godine su prenesene obavijesti na preko 75 različitih domaćih i stranih portala, i više od 60 printanih medija.

IV. Problemi/Poteškoće prilikom rada Udruženja

Udruženje, kao i mnoge druge nevladine organizacije ima problem samoodrživosti, naročito što se tiče održavanja kancelarijskog prostora, čiji izdaci uključuju rentu od cc 300 BAM, plus tekući računi za korištenje električne energije, vode, grijanja, održavanje objekta i sl.

Udruženje ima poteškoće i prilikom obezbjeđivanja finansijske naknade radi angažovanja novog radnog osoblja, a što je usko povezano sa problemom samodrživosti Udruženja. Međutim, ulaže se dosta dosta napora, pisanjem novih projekata, te uspostavljanjem kontakata sa eksternim, međunarodnim donatorima. Od aprila 2025., u radni odnos smo prilimi još jednog kolegu na poziciji projektnog koordinatora i eksperta za prikupljanje sredstava / pravni savjetnik.

Udruženje ima odličnu suradnju i dobre odnose sa svim nevaldinim udruženjima iz ekoloških pokreta, kako unutar Mreže Aarhus centara u BiH, Eko BiH mreže, Eko HUB mreže i Koalicije za zaštitu rijeka u BiH, tako i izvan ovih mreža, sa aktivistima i običnim građanima/kama na terenu.

Izvršna direktorica Udruženja je krajem marta 2024. donijela odluku o prekidu suradnje sa Fondacijom Atelje za društvene promjene – ACT, Sarajevo, s obzirom na svakodnevne opstrukcije koje je ova Fondacija priređivala Udruženju i partnerima Udruženja, sistemski naručavajući ciljeve, misiju i viziju rada ovog Udruženja. Odluka o prekidu suradnje je i dalje na snazi. Tokom 2024. uočen je drastičan napredak u pogledu rada, organizacije i misije rada Udružena nakon navedenog prekida suradnje.

S obzirom da je došlo do ukidanja USAiD-a na svjetskom nivou, to se negativno odrazilo i na Udruženje, s obzirom da je Udruženje očeivalo nastavak finansijske podrške USAiD-a, i CCI-a, sa aspekta brobe protiv korupcije u ekološkom sektoru.

V. Treutno stanje što se tiče osoblja Udruženja:

-Ukupno šest (6) zaposlenih osoba u stalnom radnom odnosu i to: dvije pravnice, jedan ekspert za Zelenu Agendu i klimatske promjene, jedna PR i administrativna asistentica, jedna finansijska/administrativna asistentica i jedan projektni koordinator i ekspert za prikupljanje sredstava / pravni savjetnik

-Jedna (1) eksterna saradnica za dizajn.

Suradnja sa firmama:

-Svakodnevna suradnja sa računovodstvenom firmom "OD-Balans" Sarajevo vl. Nezirević-Požegić Narcisa i

-Suradnja po potrebi sa print firmom: Print Manija, Sarajevo.

Datum: 14. april 2025.
Br. protokola: 02-168/25

Pripremila:

Izvršna direktorica Udruženja "Resursni Aarhus centar u BiH:"

Emina Veljović, LL.B; B. pravnih studija; M.A.

